

Goriška občina in Slovenci

Pred dnevi se je zaključil mandat izvoljenih krajevnih ustanov, ki bodo obnovljene na volitvah 6. maja. Pri nas gre zlasti mandat pokrajinskih in občinskih svetov, drugod po Italiji pa še deželni svetov z navadnim statutom. S tem je prišel tudi čas proračunov za leto 1990, obenem pa tudi obračunov v političnem smislu. Krajevne uprave so bile postavljene pred zadnje izpraševanje vesti, ko so skupno s proračunom za tekoče leto in za bodoče triletno pregledale politično vsebino svojega petletnega delovanja.

Vse to velja tudi za naše občinske svete, saj je posebej na Tržaškem in Goriškem na sporedu predvsem obnovitev le-teh. V tem kratkem razmišljanju naj se le bežno pomudimo pri delovanju občinskega sveta v Gorici in potegnemo črto ob zapadlosti mandata ne sicer v izrazito krajevnem smislu (čeprav je sedaj izhodišče prav Gorica), velja pa v splošnem bolj ali manj za vse upravne organe na našem področju, kjer so prisotni slovenski izvoljeni predstavniki in je prisotna slovenska problematika.

Pet let delovanja občinskega sveta je vsekakor zadosten rok za kratko analizo politično-upravnega mandata. In prav goriška mestna občina je tisti forum, ki je bil že od vedno odmevna tribuna tudi za slovensko problematiko. Naj se zato le na kratko zaustavimo ob tem vprašanju, ki pa je za nas vse življenjskega pomena. Izhajamo naj le iz diskusije, ki je bila tudi ob slovenskem vprašanju v goriškem občinskem svetu. Po glasovanju proračuna je Slovenska skupnost predložila resolucijo o slovenski zaščiti. V njej izhaja od že prej predloženih in izglasovanih podobnih dokumentov, ki jih je goriška občina odobrila vsaj od sedemdesetih let dalje. Nato opozarja na predložitev zakonskih osnutkov v senatu in na vladni osnutek, ki je že predstavljen senatu. V nadaljevanju izhaja dokument iz pobud evropskega parlamenta in Evropskega sveta v zadevi manjšinskih jezikov in kultur. V tem okviru nato resolucija izraža zahtevo po tem, da parlament čimprej odobri zakon za zaščito slovenske manjšine.

Resolucija Ssk je bila po razpravi izglasovana z večino glasov. Seveda je prišlo tudi tu do različnih mnenj in stališč. Proti so se izrazili misovci in socialni demokrati. Vzdržal pa se je liberalni predstavnik (ki je to stališče motiviral le s tehničnimi razlogi). Stranke večine so se nato izrekle za resolucijo. Zanimivo oz. kontradiktorno

dalje na 2. strani ■

Zgodovinski dogodek za našo manjšino

Zbor izvoljenih predstavnikov o osnutku za zaščito Slovencev

V Špetru Slovenov v Benečiji je bil v soboto, 24. t.m., zbor izvoljenih slovenskih političnih predstavnikov. Na pobudo skupine izvoljenih iz vseh treh pokrajin (tržaške, goriške in videmske), je prišlo do tega srečanja, posvečenega razpravi o vladnem osnutku za zaščito Slovencev v Italiji. Š'o je za zgodovinski dogodek, saj se je prvič zgodilo, da so se institucionalni predstavniki manjšine na tako široki osnovi zbrali na skupno razpravo o življenjskih problemih naše skupnosti. Že v samem uspehu pobude, da pride do zborovanja, na katerem sodelujejo zastopniki Slovenske skupnosti, komunistične partije, socialistične stranke, Krščanske demokracije iz videmske pokrajine, posamezni neodvisni ali predstavniki še drugih strank, so prisotni videli pozitiven premik, tako kar zadeva odnose med manjšino in oblastmi, kot kar zadeva odnose in dialog v sami manjšini. Več razpravljalcev je predlagalo, naj se nova kvaliteta enotnega nastopanja goji tudi vnaprej, saj imajo od ljudstva izvoljeni predstavniki posebno težo in odgovornost. In do nadaljevanja pobude bo pravzaprav moralo priti, saj v Špetru še ni bil dokončno sprejet dokument o Maccanicovem osnutku, ki so ga pobudniki ponudili kot osnovo za razpravo.

Sprejeta resolucija

Udeleženci so načelno podprli dokument, ki pozitivno ocenjuje dejstvo, da je vlada predložila svoj osnutek zaščitnega zakona, obenem pa opozarjajo na njegove pomanjkljivosti in protislovnosti. Vendar je v resoluciji, ki je bila sprejeta ob koncu razprave, rečeno, da je treba listino še poglobiti in razmisлити. Odbor pobudnikov ima zato nalogo, da čim prej skliče nov zbor izvoljenih, ki naj pravočasno odobri in pošlje parlamentu dokument o zaščitnem zakonu.

Ker smo že skoraj v kampanji za majske upravne volitve, bo do tega prišlo slej

ko prej šele po volitvah, vendar je vsa razprava nedvomno izzvenela v podporo predloženim stališčem.

Vsebina posebnega dokumenta

Osnutek dokumenta zahteva uživanje individualnih pravic in pravice do rabe slovenskega jezika v odnosu z javnimi oblastmi za vse pripadnike manjšine, brez ozemeljskih omejitev. Nadalje poudarja, da je treba izpolniti seznam zaščitnih krajev in da nikakor niso sprejemljiva določila, ki bi nižala raven zaščite, kakršno sta predvidela Londonski memorandum in Osimski sporazum. Jasno se odklanja tudi vsakršno preštevanje. Videmski pokrajini je posvečenih več odstavkov. Če se po eni strani sprejemata postopnost in različna oblika zaščite, je v listini, poudarjeno da mora zaščitni zakon dopustiti možnost, da se ob spremenjenih okoliščinah izboljšajo tudi zaščitna določila. Med kraji, na katere je treba razširiti zaščitna določila, so izrecno omenjeni Kanalska dolina, Čedad in Čenta. Zahtevata se priznanje za dvojezični zasebni šolski center v Špetru in ustanovitev posebnega Zavoda za razvoj kulture in jezika v Benečiji. Dalje se terjajo zaščitna določila tudi na gospodarskem in prostorskem sektorju, izboljšave členov o kulturi in šolstvu, zahteva se tudi sodelovanje manjšine pri uresničevanju in prihodnjem izpopolnjevanju zaščitnega zakona.

Posegi v razpravo

Zborovanja se je udeležilo nad 60 izvoljenih predstavnikov, ob njih pa še nekateri drugi javni delavci in mnogi časniki. Po uvodnem pozdravu moderatorja, komunističnega deželnega svetovalca in zgorniškega župana Miloša Budina je spregovoril špetrski župan in pokrajinski svetovalec Marinič, ki pripada socialistični stranki. Zavzel se je za realistični pristop do

dalje na 3. strani ■

Slovenija pred prelomno volilno preizkušnjo

V mesecu, ki prihaja, se bosta jugoslovanski republiki Slovenija in Hrvaška znašli pred pomembno preizkušnjo, v njej bo do namreč prvič po drugi svetovni vojni potekalo svobodne, tajne in neposredne volitve v organe oblasti na večstrankarski osnovi. Kriza, ki je zajela ves vzhodni real-

socialistični svet, na svoj način odmeva tudi v Jugoslaviji, in to na več ravneh: gospodarski, politični, mednacionalni in še posebej ostro v gospodarstvu, ki se je zaradi neučinkovitosti dosedanjih modelov upravljanja znašlo na robu razsula. Dosedanja

dalje na 5. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 1. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Travica želja«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Ko zgodovina zazveni; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Yesterday ali Od jutri ne kač'm več«; 14.30 V studiu z vami: Sergej Verč; 17.00 Sport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 2. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.05 Ne vse, toda o vsem; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Štirinajst mest, štirinajst sanj; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Igrajmo se skupaj!; 15.10 Ta dom je naš; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 3. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Mladostni spomini ob zalivu; 9.40 Kultura in ne; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 4. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Črno na belem«; 14.30 Na goriš'em v'li; 16.00 Violinist Tomaž Lorenz in pianistka Alenka Šček-Lorenz; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 5. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Sanje se nadaljujejo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.0 »Nič ni za človeka nemogoče« — pomembni dogodki našega stoletja; 12.0 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.10 Rezija '89; 16.00 Mešani zbor Obala iz Kopra; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 6. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Protaristi slovenske kinematografije; 12.40 Primorska poje; 12.50 Orkestralna glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Snoznajmo svet!« piše Brina Čehovin; 14.30 Od Mij do Devina; 16.00 V svetu starih glasbil; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 7. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Kultura in ne; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Črnske duhovne pesmi; 12.00 Mladre dalje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za grob...« — Oddaja iz Benečije, Rezije in Kanalske doline; 14.00 Harmonikarski kvintet Glasbene matice s Proska in Kontovela; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Vozlišča; 18.00 Aleksander Zorn: »Fragmenti o Francetu Levstiku«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Predsedniški kandidat Jože Pučnik nastopil v Kulturnem domu v Trstu

Na vabilo Slovenskega raziskovalnega inštituta je v ponedeljek, 26. t.m., govoril v Kulturnem domu v Trstu predsednik slovenske demokratične opozicije Demos Jože Pučnik, ki na skorajšnjih volitvah v Sloveniji kandidira za predsednika republike. Pučnik je nastopil mirno in prepričljivo ter vseskozi racionalno razčlenjeval probleme, s katerimi se spopada slovenski narod danes, tako da človek ni imel niti občutka, da pravzaprav prisostvuje volilnemu zborovanju.

Predsednik Demosa je potrdil temeljne cilje, za katere se zavzema slovenska demokratična opozicija, kot sta zlasti polna uveljavitev političnega pluralizma v Sloveniji ter uresničitev državne suverenosti Slovenije v novi konfederalni uređitvi Jugoslavije. Delno tudi na spodbudo poslušalcev oziroma razpravljalcev je Pučnik posvetil dokajšnjo pozornost vprašanju narodne sprave. Povedal je, da ga izjava predsedstva Slovenije o narodni umiritvi nikakor ne zadovoljuje, saj bi se o zadevi morala izreči slovenska skupščina, in sicer tako, da bi storila v vsakem smislu konec državljanski vojni, ki se dejansko vleče že pod stoletja. Z njo naj se odslej ukvarjajo predvsem zgodovinarji, je dejal.

Pučnik je govoril tudi o Slovencih, ki žive izven matične države. Obsodil je ideološko pogojeno zadržanje do zamej-

stva in zdomstva, ki je bilo značilno za dosedanja slovensko oziroma jugoslovansko oblast. Demos je za to, da bi za Slovence izven matičnih meja v bodoče skrbel poseben republiški organ, mogoče ministrstvo, in da bi v novem slovenskem parlamentu imeli tudi ti Slovenci svojih predstavnikov oziroma glasnikov. Priznati je treba, da gre za izredno zanimive predloge, ki bi zaslužili večjo pozornost, zlasti pri nas.

—o—

SEJEM ALPE ADRIA V LJUBLJANI

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani se je začel v ponedeljek, 26. t.m., 29. mednarodni sejem Alpe Adria. Na sejm sodeluje 391 razstavljalcev iz 16 držav. Največ razstavljalcev je iz Avstrije, Italije in Zahodne Nemčije. Iz Jugoslavije sodeluje 203 razstavljalci. Sejem se deli na tri dele: v prvem je prikazano sodelovanje v okviru delovne skupnosti Alpe Jadran, v drugem delu so predstavljene države iz pokrajine pobratenih in prijateljskih mest Ljubljane, tretji del pa obsega razstavo »Človek in prosti čas. V sredo, 28. t.m., je bil na sejm dan Italije. Tudi letos je prisotna Furlanija Julijska krajina s svojimi razstavljalci, v tem sklopu je razstava, ki jo prireja Slovensko deželno gospodarsko združenje. Mednarodni sejem Alpe Adria bo odprt do sobote, 31. marca.

Srbija prevzela skrb za red na Kosovu

Srbski notranji minister Bogdanović je v intervjuju za beograjsko »Politiko« dejal, da so bili sestavljeni posebni oddelki milice, ki naj odslej skrbijo za red in varnost na Kosovu. Pristavil je, da sile javnega reda nadzorujejo celotno pokrajino, potem ko je predsedstvo srbske republike z odlokom zaupalo srbskemu notranjemu ministrstvu nalogo, da skrbi za red in varnost na Kosovu. Pri tem se je predsedstvo sklicevalo na popravljeno ustavo srbske republike, po kateri notranje ministrstvo avtonomne pokrajine Kosovo ni več pristojno za vzdrževanje reda in varnosti.

V Beogradu pravijo, da so na Kosovo poslali nadaljnjih tri tisoč policijskih agentov, v teku je identifikacija ljudi, ki so obtoženi, da so pred dnevi napadli pripad-

nike srbske in črnogorske skupnosti. Policijski agenti tudi iščejo krivce skrivnostnih zastrupitev. Zbolelo je namreč veliko mladih Albancev. Srbski notranji minister poudarja, da je nova oblast naredila tudi v zdravstvu, kar velja zlasti za Prištino. Bogdanović trdi, da srbski policijski agenti odlično sodelujejo z vojaškimi enotami.

Medtem je na Kosovo prispela delegacija helsinške federacije za zaščito človekovih pravic. Govori se, da bo delegacija v kratkem izročila jugoslovanskemu zveznemu predsedstvu poročilo o poteku svojih obiskov v zadnjih mesecih. V nekaterih krogih se je razširila vest, da poročilo graja zlasti stopnjo spoštovanja človekovih pravic na Kosovu.

Goriška občina in Slovenci

■ nadaljevanje s 1. strani

je bilo stališče komunistov, ki so sicer dejali, da vsebinsko odobravajo dokument Ssk, da pa zanj ne glasujejo. Lepa logika!

To je zgovoren primer, ko slovenska problematika v kakem večjem izvoljenem telesu najde svoj odmev. Vsekakor ga ima tudi v neštetih drugih pobudah in sklepih v teku celotnega petletja. In prav goriška občina je tu imela vedno dovolj poslušalcev tudi za naše probleme in zahteve. Naj le spomnimo na gradnjo novega slovenskega šolskega centra, na kulturne in druge pobude v zvezi z občinsko upravo, na odpr-

tost do vprašanj rajonskih svetov (in rabe slovenskega jezika v njih, dokler ni formalno prepovedal sklep nadzornega odbora) itd. Gotovo je še veliko drugih pričakovanih in zahtev, ki niso bile uresničene. Ne pozabimo pa, da je prav zadeva zaščita nega zakona v tem oziru tista osnovna postavka, ki lahko nekaj omogoči oz. omogoči.

Vse to le ponovno dokazuje, da je prisotnost slovenskega samostojnega predstavništva edino jamstvo za bodoče, da bo v naših izvoljenih svetih slovenska stvarnost še naprej — živa!

Zbor slovenskih izvoljenih predstavnikov načel vrsto življenjskih vprašanj naše skupnosti

nadaljevanje iz strani 1

Maccanicovega osnutka, ki naj bo kompromisna osnova za razpravo, kot tudi za boljše odnose v manjšini. Krščanskodemokratski predsednik Nadiške gorske skupnosti Chiabudini je poudaril zgodovinski pomen srečanja. Glede razmer v Benečiji je podčrtal, da je Maccanicovo besedilo za nekatere maksimum, za druge pa minimum tega, kar naj bi veljalo za zaščito. V imenu svoje skupine je predlagal prej omenjeno odložitve dokončnega sprejetja dokumenta. Komunistični senator Stojan Spetič je naštel točke, glede katerih manjšina ne more odstopati. Deželni svetovalec Slovenske skupnosti, devinsko-nabrežinski župan Bojan Brezigar je omenil korenite kritike svoje stranke na račun vladnega osnutka, podčrtal pa je pomen skupnega oblikovanja temeljnih stališč.

Po štirih uvodničarjih je Laura Bergnach prebrala osnutek dokumenta. Svoj pozdrav in podporo pobudi sta prinesla

predsednika Slovenske kulturno-gospodarske zveze Klavdij Palčič in Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič. V razpravo so nato posegli neodvisni župan iz Grmeka Fabio Bonini, pokrajinski svetovalec Slovenske skupnosti v Gorici Mirko Špacapan, devinsko-nabrežinski svetovalec iste stranke Martin Breclj, dolinski župan, komunist Edvin Švab, devinsko-nabrežinski svetovalec, neodvisni Igor Tuta, videmski pokrajinski svetovalec, komunist Giuseppe Blasetich, tržaški občinski svetovalec Slovenske skupnosti Aleš Lokar, doberdobski svetovalec Proletarske demokracije Karel Černic, predsednik Kraške gorske skupnosti socialist Marino Pečenik in tržaška komunistična občinska svetovalka Anamarija Kalc. Izrečene so bile tehtne misli in kritike na račun vladnega osnutka, zahteve po enakopravnosti in sožitju v sami manjšini in razmišljanja o enotnem nastopanju in odgovornosti izvoljenih predstavnikov.

vične zakone, ki naj ne omejujejo, a niti ne vsiljujejo, ki naj predvsem podpirajo to, kar sodi v naše državljansko in človeško dostojanstvo. Probleme, ki so resnični, je treba prej ali slej rešiti, ni jih mogoče obiti s še tako spretnimi triki, kakor jih ni mogoče zatreti niti z nasiljem. Vse to, če je bilo sploh potrebno, nam zgovorno in jasno dokazujejo tudi zgodovinski dogodki, ki smo jim v teh dneh priča na Vzhodu.

V tem smislu pa moramo mi, ki smo tukaj zbrani, upoštevajoč tudi odgovornosti, ki jih imamo kot izvoljeni predstavniki, najprej in predvsem skušati pogledati v svoje vrste, vase. Vse nas druži skupni izvor, zgodovina pa nas je napravila zelo različne. To do takšne mere, da tudi nas ločujejo predsodki in strahovi, da se kljub skupnemu izvoru večkrat imamo med sabo za tujce in celo za sovražnike. Vsem so na dlani razlike, ki ločujejo Benečane in Tržačane oziroma Goričane, Kanalce in Rezijane, a znani so tudi klini in pregrade, ki so jih med nas zarile ideološke razlike, nenazadnje tudi ideološko pogojeno in zato neenakopravno ravnanje matične države — Jugoslavije, v senci katere so pri nas zrasli nesprejemljivi privilegiji in monopoli.

Dragi prijatelji,

živimo v času zgodovinskih sprememb, v velikem času, ki zahteva tudi od nas, da smo veliki, da prerasemo svoje majhne interese, da premagamo prazne strahove in predsodke. Če kdaj, prav zdaj imamo priložnost in zato tudi dolžnost, da se lotimo naših odprtih problemov, da očistimo odnose med sabo, da se rešimo strupov, ki so se nabrali tudi v nas. To ob globokem spoštovanju vseh in vsakega posameznega izmed

Martin Breclj poudaril tudi potrebo po ureditvi odnosov znotraj manjšine

Na zboru slovenskih izvoljenih predstavnikov v Spetru je govoril tudi devinsko-nabrežinski občinski svetovalec Slovenske skupnosti Martin Breclj. Menimo, da njegova izvajanja zaslužijo širšo pozornost, zato objavljamo Brecljev poseg v celoti.

Ured.

Kot sem na začetku povedal, pa se dobro zavedamo, da pravkar nakazano stališče Ssk ni edino, ki obstaja med nami, ki smo tukaj zbrani. Drugačni pogledi in mnenja so že prišli do izraza in najbrž bodo še prišli do izraza v nadaljevanju razprave. Kljub vsem tem razlikam oziroma prav zaradi njih pa je po mojem izrednega pomena, da se bomo vsi, ki smo tukaj zbrani, zedinili okrog enotnega dokumenta o zaščitnem zakonu. Prvič se bo to zgodilo, in skrajni čas je, da se to zgodi. (Tega se tudi osebno zelo veselimo, saj sem se osebno med prvimi zavzel in potem delal, da smo se danes lahko tukaj zbrali.)

Ko je prišlo na dan, da se pripravlja to naše zborovanje v Spetru, si je najbrž marsikdo — tudi med nami — rekel: ti ljudje hočejo delati nove težave vladi, okrepiti hočejo zahteve, ki jih večinsko prebivalstvo že tako nerado sliši. Jaz pa mislim, da ni tako, da je resnica prav nasprotna: s tem, da smo se tukaj zbrali, delamo veliko in resnično uslugo vsem: najprej nam samim, a tudi drugim, z državnimi oblastmi na čelu. Kajti komu bi koristili, ko ne bi povedali, katere so naše potrebe in zahteve, kaj mislimo mi o rešitvah, ki jih vlada predlaga za probleme, ki so naši, a ki posredno zadevajo tudi ljudi, med katerimi in s katerimi živimo?

Cenjени kolegice in kolegi,
dragi rojaki,

vsi mi vemo, kolikšnega pomena je problematika, ki jo danes obravnavamo. Naši nerešeni problemi, neurejeni odnosi med večino in manjšino že dolgo in stalno zastrupljajo ozračje, v katerem živimo, vzbujajo sovraštvo med ljudmi, izčrpavajo življenjske energije in celo kvarijo življenja. In to se ponavlja od Kanalske doline do Rezije, od Benečije do Gorice in Trsta. Ali ni že čas, da se vse to konča ali vsaj kolikor mogoče odstrani, da na tem stičišču med romanskim in slovanskim svetom zaživimo bolj polno, v medsebojnem spoštovanju, kolikor mogoče tudi notranje svobodni, rešeni toliko morečih kolikor praznih strahov in predsodkov? Prav zato vsi mi na tej meji med državama in narodi potrebujemo premišljene in poštene ukrepe, pra-

KAKO JE DO ZBORA V ŠPETRU PRIŠLO?

Ideja, da bi se zbrali vsi slovenski izvoljeni predstavniki iz Furlanije Julijske krajine, ni nova. Ze pred časom se je pojavljala v različnih sredinah in zanjo se je svoj čas ogrevala tudi Mladinska sekcija Ssk. Toda predlog je začel dobivati oprijemljivejše oblike jeseni 1988 na aktivu slovenskih komunistov v Gorici. Za srečanje vseh slovenskih izvoljenih predstavnikov se je tam zavzel senator Stojan Spetič in njegov predlog je aktiv odobril.

Zamisel je nato spala do spomladi 1989, ko jo je osvojila Ssk. Predlog je oživil Martin Breclj najprej na strankinem pokrajinskem kongresu v Zgoniku in nato na deželnem kongresu v Boljuncu in obakrat je bil soglasno odobren. V skladu s kongresnimi sklepi je po poletnem premoru deželno vodstvo Ssk s tajnikom Ivom Jevnikarjem na čelu začelo dolgo in težavno pripravljalo delo, ki je zahtevalo na desetine dvostranskih in plenarnih sestankov in ki se je zaključilo šele na predvečer samega zбора.

nas, ob sprejemanju naše drugačnosti, vključno do sprejemanja različnih pogledov na Maccanicov zakonski osnutek, ki sem jih že na začetku omenil. S tem bomo napravili nekaj resnično koristnega ne samo za nas, ampak tudi za vse, s katerimi in med katerimi živimo. In to je nuj-

dalje na 8. strani ■

Spoštovano predsedstvo,
cenjeni kolegice in kolegi,
dragi rojaki!

Znano je, da nimamo vsi mi, ki smo tukaj zbrani, povsem istega mnenja o Maccanicovem zakonskem osnutku. Med nami so razlike in zdi se mi, da je pravilno in pošteno, če tudi te razlike pridejo do primerne izraza.

Ssk, na listi katere sem bil izvoljen v devinsko-nabrežinski občinski svet, meni, da je vladni zakonski osnutek iz mnogih ozirov bistveno pomanjkljiv. Njegovo besedilo je v marsičem nepopolno in celo kontradiktorno, saj izpušča pomembna poglavja zaščitne problematike, od družbeno-gospodarskih vidikov do sodelovanja manjšine pri uresničevanju in dopolnjevanju zakonskih določil. Poleg tega predvideva nižjo raven zaščite, kot jo zagotavljajo Londonski memorandum in Osimski sporazumi, kar je za nas nesprejemljivo. Maccanicov osnutek nadalje vnaša nedopustne razlike med pripadniki manjšine glede na to, v kateri mestni četrti ali občini živijo, da ne govorimo o razlikah med pokrajinami. Nekateri kraji, od mestnih centrov do Podgore in vse Kanalske doline, so po tem zakonskem osnutku brez vsake zaščite, kar je za nas spet nesprejemljivo, kakor je po našem prepričanju tudi zgrešeno predvideno uvajanje preštevanja.

Za nas je torej Maccanicov zakonski osnutek bistveno pomanjkljiv, sprejemamo pa ga kot izhodišče za razpravo, tudi in predvsem zato, ker gre za prvo tovrstno besedilo, ki ga je pripravila vlada, in pa zato, ker mislimo in upamo, da gre tokrat končno zares. Prav z namenom, da bi osnutek bistveno izboljšali na njegovi parlamentarni poti, je Ssk pripravila tudi vrsto poprakov in dopolnil.

Britanski prestolonaslednik na obisku v Trstu in Devinu

Britanski prestolonaslednik, princ Karel, je končal svoj obisk na Tržaškem. Po ponedeljkovem koncertu v gledališču Verdi in sprejemu v prostorih Trgovinske zbornice je torek, 27. t. m., posvetil zasedanju Mednarodnega sveta Zavodov združenega sveta na tržaškem županstvu. Seja se je po pozdravih predstavnikov krajevnih oblasti, princa Karla in italijanskega ministra za šolstvo Mattarelle, nadaljevala za zaprtimi vrati. Že uvodni nagovor predsednika Jadranskega zavoda združenega sveta Belcija je nakazal pomen, ki ga imajo mednarodne šole v procesu evropske integracije. V tem smislu, je poudaril, bosta z novim letom začeli delovati v Sloveniji dve tovrstni šoli, nadalje pa je še napovedal, da bodo z novim šolskim letom obiskovali devinski zavod tudi študentje iz Češkoslovaške, Sovjetske zveze in Romunije. Podobne misli so izrazili tudi tržaški župan Ricchetti, predsednik pokrajinske uprave Crozzoli, predsednik deželnega odbora Biasutti in tudi minister Mattarella, ki je poudaril, da bo Italija v bližnji prihodnosti ustanovila nekaj višjih srednjih šol z mednarodno prizanim učnim programom za dosego mednarodne mature. Princ Karel pa je v svojem nagovoru poudaril, da je v sedanjem času seveda pomembno vzdrževati in gojiti stike z vzhodnimi državami, a da ne moremo mimo vse večjih težav tretjega sveta.

Med sejo Mednarodnega sveta Zavodov združenega sveta so v tem smislu posvetili posebno pozornost delovanju zavoda v Venezueli, ki ima izrazito usmeritev kmetijske šole. Kot so povedali, je princ Karel izrazil željo, da bi v bližnji prihodnosti ustanovili podobno mednarodno kmetijsko šolo tudi na afriški celini, da bi tako omogočili reševanje osnovnega vprašanja pridelovanja hrane.

Obisk v Devinu je motilo slabo vreme. Zaradi silovitega dežja in burje je namreč odpadlo javno srečanje na devinskem trgu, kjer je vseeno s krajšim sporedom nastopila nabrežinska godba na pihala. Župan Brezigar in predstavniki občinske uprave so uglednega gosta pozdravili

v prostorih ravnateljstva devinske Mednarodne šole. Župan Brezigar je v slovenščini poudaril, da je v zadnjih letih Devin doživel nekatere spremembe in da gredo spremembe v smer načel in idealov Zavoda združenega sveta, to je prijateljstva, sodelovanja in medsebojnega razumevanja. Med drugim je izrazil misel, da ta ustanova omogoča vključitev Devina v širši kontekst mednarodnega sodelovanja. V tem smislu je dejal, da lahko mladina, ki obiskuje devinski zavod, predstavlja zgled za domače prebivalstvo, ki je zgodovinsko dvojezično, da lahko lažje premosti nekatere pregrade, ki obstajajo. Sledilo je srečanje med britanskim prestolonaslednikom, ki je, kot smo dejali, predsednik Zavodov združenega sveta in učnim osebjem ter dijaki te mednarodne šole. Razgovor, ki so ga priredili v prostorih nove osnovne šole v Devinu, je bil za zaprtimi vrati. Kljub slabemu vremenu pa je princa Karla pozdravljalo kar precej domačinov, saj se je ugledni gost kar peš odpravil z devinskega trga do šole in nazaj. Slabo vreme je oviralo tudi protestno manifestacijo delavcev štivanske papirnice.

— 0 —

PREDSTAVILI SO KNJIGO O OBRTNIŠTVU NA SLOVENSKEM

V Tržaški knjigarni so v petek, 23. t. m., predstavili javnosti knjigo »Domače obrti na Slovenskem«, ki je lani izšla pri Državni založbi Slovenije. Po uvodnem pozdravu upravnice knjigarne Košutove in ravnatelja Narodne in študijske knjižnice iz Trsta Pahorja je spregovoril sam avtor Janez Bogataj, docent za etnologijo Slovencev na filozofski fakulteti v Ljubljani. Veliko strokovno znanje, ki ga je obogatil tudi s prikazom zanimivih diapozitivov, je odražalo vso ljubezen prof. Bogataja do snovi, o kateri je govoril. Poudaril je, da je obrt na Slovenskem še vedno živa in v nekaterih strokah tudi vitalna ter išče novih rešitev in izboljšav sicer že preverjenih izdelkov. Obžaloval je, da je velikokrat premalo upoštevana in izrazil željo, da bi v šolah poskrbeli za ovrednotenje obrtniške dejavnosti.

»Pesem mladih« v Kulturnem domu v Trstu

Slovesno, a istočasno domače in sproščeno vzdušje je vladalo v nedeljo, 25. t. m., v Kulturnem domu v Trstu na jubilejni, 20. reviji otroških in mladinskih pevskih zborov »Pesem mladih«, ki jo že tradicionalno prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. Podatki, ki jih je v priložnostnem nagovoru navedel predsednik Zveze profesor Harej, da je v teh dveh desetletjih na reviji nastopilo 245 zborov in več kot 5 tisoč pevcev, nam lahko razkrijejo razpon razsežnosti velikega dela, ki se skriva za to pobudo. To misel so tudi izrazili v raznih oblikah in z različnimi poudarki vsi, ki so ob jubilejnem koncertu pozdravili in čestitali organizatorjem.

Na koncertu — povezoval ga je Aleksij Pregarc — je nastopilo 10 zborov. Za kro-

niko naj navedemo, da so bili otroški, mladinski in dekliški zbor »Vesela pomlad« z Opčin, ki jih vodi Franc Pohajač, otroški in mladinski zbor »Fran Venturini« od Domia, ki ju vodi Suzana Žerjal, otroški in mladinski zbor »Zvonček« z Repentabra, ki ju vodi Tone Bedenčič, otroški zbor »Kresnice« od Svetega Ivana pri Trstu in še otroški zbor »Slomšek« iz Bazovice, vodil ga je Andrej Pegan, ter otroški zbor »Slovenski šopek« iz Mačkoli, ki ga vodi Liuba Smotlak. V prvem delu soreda je zaradi boleznih pevcev odpadel nastop otroškega zbora »Ladjica« iz Devina.

Zboroma »Slomšek« in »Slovenski šopek« so organizatorji podelili posebno spominsko diplomu, ker že dvajset let sodelujeta na pevski reviji.

Ssk o zboru izvoljenih predstavnikov

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je na seji v Nabrežini dne 22. marca ob široko razpravljalno o zboru slovenskih izvoljenih predstavnikov v Špetru. Pri tem je poudarilo izredni pomen pobude, ki nam omogoči skupno stališče o temeljnih vprašanjih zaščitnega zakona, ki ga predlaga italijanska vlada. Velika novost je v tako široko zasnovanem zasedanju izvoljenih predstavnikov različnih strank in skupin ter vseh treh pokrajin, v katerih živi manjšina. Slovenska skupnost, ki od vsega začetka podpira zamisel o zboru izvoljenih predstavnikov, naj se polnoštevilno udeležijo zasedanja, ki naj postane tudi priložnost za izboljšanje dialoga v naši manjšini.

Razprava na zasedanju deželnega tajništva se je razširila tudi na odnose v naši narodnostni skupnosti. Ssk poudarja, da je vračanje demokratizacije in resnične pluralizma v ustanovah, ki so po svoji naravi namenjene vsej manjšini, stvar, in pereče vprašanje, ki ga je treba razpravi, tudi v luči bližnjih volitev. V ta namen bo o problemu še razpravljala in se želi soočiti z drugimi komponentami. Sklepevanje na »nadstrankarstvo« in »odklenjanje lotizacij« ne more namreč zakriti dejstva, da se znotraj manjšine od prvih povojnih let pa vse do danes vzdržujejo neenakopravni odnosi, ki jih je zakrivil tudi ideološki pristop matičnih oblasti k stvarnosti v zameistvu, in monopolni položaji, ki danes niso več sprejemljivi.

Deželno tajništvo je obravnavalo tudi s tem, s katerim je vladni predsednik G. An-

dalje na 8. strani

Zanimiv večer v SKK v Trstu

Mladi krščanski demokrati Slovenije so se v soboto, 24. t. m., predstavili v Trstu v Slovenskem kulturnem klubu, kjer so svojim vrstnikom prikazali svojo organizacijo, namene in program. Nastali so v lanskem novembru kot sekcija Krščanskih demokratov Slovenije. Zaenkrat delujejo pretežno v Ljubljani, toda njih število v teh nekaj mesecih že naraslo na 2 tisoč. Delujejo v različnih odsekih, od ekoloških do kulturno-umetniških, program pa je orientiran na študente, čeprav se že čuti potreba, da bi zajeli tudi delavsko mladino in dijaštvo.

Podatke sta tržaškimi mladincem poročala predsednik Peter Reberc in Leon Marc, ki sta govorila tudi o programu ter dejala, da slednji postavlja v središče življenja. V političnem delovanju vidijo rutinsko službo skupnosti in gojitev državljanske zavesti. Zavzemajo se za slovensko usmerjeno univerzo in za nerepresivni odnos do študentov, težijo po evropski kvaliteti študija, prepričani pa so, da mora država pomagati mladim pri njih vključevanju v življenje. Diskusija je pokazala, da mladi tržaške Slovence zanimajo predvsem sedanjí problemi Slovenije in Jugoslavije, rojstni tek volilne kampanije, odnosi z drugimi strankami in perspektive bodočega razvoja Slovenije.

Slovenija pred prelomno volilno preizkušnjo Prejeli smo

■ nadaljevanje iz strani 1

vodilna politična sila, Zveza komunistov Jugoslavije, je po prekinjenem 14. kongresu praktično razpadla na dokaj samostojne republiške organizacije, do sprememb v mišljenju in politični praksi pa le stežka prihaja pri Jugoslovanski ljudski armadi, ki je svojo moč do nedavna izoblikovala z naslanjanjem na princip demokratskega centralizma v enotni Zvezi komunistov Jugoslavije.

Zelo v grobem in poenostavljeno bi trenutno politično sliko v Jugoslaviji lahko opredelili takole: s svojo reformno gospodarsko politiko si je svoje pozicije precej okrepil predsednik zvezne vlade Ante Marković, pri katerem pa nekoliko motiva dve stvari: premajhno upoštevanje stališč politične opozicije, ki se sedaj praktično pojavlja že v vsej državi, najizraziteje seveda v Sloveniji in na Hrvaškem, na drugi strani pa pristajanje na nekatere centralistične koncepcije, zlasti pri reševanju dramatičnega kosovskega vprašanja, kar pomeni vodo na mlin srbskim nacionalistom in njihovemu vodji Slobodanu Miloševiću. Upoštevač vsa ta protislovja je seveda jasno, da je zveznemu vladnemu predsedniku težko ubirati pravo smer med tako nasprotujočimi si interesi, vendar se zdi, da je rešitev prav v demokratičnih spremembah jugoslovanske ustave, ki naj omogočijo svobodne volitve tudi v zvezni parlament. S tem še ni rečeno, da bo hitro prišlo do pozitivne sinteze pri razreševanju jugoslovanskega klopčiča, vendar lahko domnevamo, da bodo bodoči poslanci, ki bodo uživali zaupanje ljudstva, tembolj legitimno in tudi učinkoviteje sprejeli na novo definirano pogodbo o sožitju jugoslovanskih narodov.

Kot je bilo že mnogokrat ugotovljeno, pa je glavna ovira pozitivne razrešitve jugoslovanske krize prav kosovsko vprašanje. Tudi na Kosovu je med albanskim delom prebivalstva prišlo do nastajanja številnih demokratičnih neuradnih političnih organizacij, vendar le-te zelo motijo tamkajšnji srbski in črnogorski del prebivalstva, ki se zaveda, da bi z morebitnimi svobodnimi volitvami, katerih izida ni težko uginiti, postali še šibkejša manjšina v tej avtonomni pokrajini, zato si v njej želijo še večje prisotnosti srbskih policijskih in vojaških oddelkov kot neko garancijo njihove varnosti oz. privilegiranega položaja v primerjavi z albanskim prebivalstvom. Ob vsem tem zelo skrbi očiten revanšizem uradne srbske politike, ki načrtuje izgon določenega dela Albancev v Albanijo in naseljevanje Srbov in ostalih delov Jugoslavije in po nekaterih vesteh celo iz Romunije na Kosovo, ki ga smatrajo za zibelko srbske državnosti. Težko je pri tem reči, koliko gre za resnične možnosti ali zgolj za nerealne želje, ki se jih pretirano razglasa v propagandne namene, dejstvo pa je, da taka miselnost nikakor ne bo privedla do pomiritve v tej prenaseljeni in obubožani pokrajini in bo še prispevala k trajnemu nezaupanju Albancev do vsega, kar je povezano s Srbi in srbstvom. Nedavna afera v zvezi z množičnimi zastupitvami oz. bolezenskimi znaki albanskega dela prebivalstva na Kosovu, ki naj bi jih povzročilo neznano ke-

mično sredstvo, pa ni privedla do resne, objektivne in neodvisne preiskave, marveč so se s srbske strani pojavile obtožbe, češ da Albanci simulirajo, zaradi ponovnih mednacionalnih obračunavanj pa so srbske policijske sile še okrepile prisotnost v pokrajini in močno povečale svoje direktne pristojnosti, kar pomeni hud, morda nepopravljiv udarec njeni avtonomiji.

V popolnoma nasprotno smer pa gredo politični procesi v dveh najzahodnejših jugoslovanskih republikah, v Sloveniji in na Hrvaškem. V obeh je že bil sprejet liberalen zakon o političnem združevanju, ki je močno pospešil ustanavljanje zelo različno orientiranih političnih strank, ki se bodo aprila spopadle za sedeže v občinskih in republiških oblastnih organih. V Sloveniji bodo volili 8., 12. in 22. aprila, kar bo pomenilo popolno zamenjavo oz. obnovo vseh predstavniških teles in najvišjih republiških funkcij. Volilci bodo volili v trodomne občinske skupščine, ki so sestavljene iz družbenopolitičnega zbora, zbora krajevnih skupnosti in zbora združenega dela (v slednjega volitve ne potekajo po teritorialnih volilnih enotah, temveč po poklicnih skupinah), podobno je sestavljena tudi republiška skupščina, ki jo tvorijo družbenopolitični zbor, zbor občin in zbor združenega dela. Pri letošnjih volitvah je potrebno opozoriti, da bodo v družbenopolitične zборе potekale v glavnem s strankarskimi listami po proporcionalnem načelu, v vse ostale zборе in organe pa z osebnimi kandidaturami. Seveda bo tudi v teh primerih na glasovnicah razvidna strankarska pripadnost oz. bo navedena politična organizacija, ki je kandidate predlagala. Hkrati z volitvami v parlament bodo izvedli tudi volitve predsednika predsedstva in članov predsedstva slovenske republike. Predaleč bi nas zavedlo, če bi sedaj skušali nadrobno analizirati volilne možnosti vseh strank, ki so se pojavile v Sloveniji, tokrat naj le opozorimo, da se le-te delijo na tri glavne volilne bloke: tradicionalno samoupravno usmeritev zagovarjata Zveza komunistov Slovenije — Stranka demokratične prenovitve in Socijalistična zveza, na sredino bi lahko postavili ZSMS — liberalno stranko; opozicijski blok Demos pa tvorijo Slovenska kmečka zveza, Slovenska demokratična zveza, Slovenski krščanski demokrati, Slovenska socialdemokratska zveza in Zeleni Slovenije. Kandidature so prijavile tudi še druge, manjše politične skupine, o katerih na tokrat ne moremo izčrpnije spregovoriti.

Bliznje volitve v Sloveniji in na Hrvaškem bodo gotovo globoko odjeknile drugod po Jugoslaviji in Evropi, zanimanje pa vzbujajo tudi v neposredni sosesčini, v Italiji in Avstriji, odkoder pričakujejo številne opazovalce in časnike. Vsekakor želimo čim mirnejši prehod Slovenije, Jugoslavije in ostale Vzhodne Evrope v parlamentarni večstrankarski sistem, brez oživljanja pretiranih ideoloških in nacionalističnih čustev, kar bo gotovo pomenilo prispevek k varnosti, miru in blaginji celotne Evrope od Urala do Atlantika.

—o—

Akademski slikar Valentin Oman bo v marcu in aprilu 1990 razstavljal v Galeriji Slovenjales, Titova 52, Ljubljana.

POROČILO O SEJI SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE V GORICI

Na zadnji seji SSS — Tajništvo Gorica se je v glavnem razpravljalo o že večkrat preresetanih problematikah in problemih, ki segajo od priprave skupine strokovnjakov za tiskanje priročnikov, da bi nadomestili manjkajoče učbenike, in ponovnega pregledovanja seznamov tistih dijakov, ki so se vpisali v italijanske šole ali ki so še neodločeni, pa do razglabljanja o možnosti višanja števila učnih ur na osnovnih šolah in o potrebi uvajanja angleščine.

Odborniki so začasno predlagali imena treh kandidatov za volitve v komisijo za vprašanja slovenske šole, ki bodo 5. aprila.

Kot napovedano, bo 29. marca sindikalno zborovanje za učitelje. Sindikat je povabil prof. Santeusania, ki bo govoril o reformi osnovne šole in iznesel predloge SNAT. Sa glede omenjene reforme.

SSS je vablien na zborovanje sindikatov iz Slovenije, ki bo 6. in 7. aprila v Ljubljani.

20. aprila se bo goriški sindikat srečal s predstavniki novogoriških sindikatov.

SSS je poslal prošnjo, ki je bila neformalno odobrena, na Pokrajinski odbor SKGZ za dodelitev primerne prostora v Križni ulici, kjer bi imel sindikat svoj arhiv.

Pedagoški svetovalec iz Nove Gorice Štekar je poročal o odgovorih, ki jih je dal anketa med novogoriškimi dijaki, in razlogih glede vpisovanja v slovenske in italijanske šole na tej strani meje, ter preosnovi šolstva v Sloveniji.

VIPAVA — OBNOVLJENI KRIŽEV POT

V nedeljo, 25. t.m., je bila za Gornjo Vipavsko dolino pomembna verska slovesnost. Ob prisotnosti koprškega škofa msgr. Metoda Piriha in številnih duhovnikov ter vernikov so namreč blagoslovili obnovljeni križev pot, ki so ga pred dobrim stoletjem postavili ob poti, ki gre iz trga do Gradišča pri Vipavi.

Obnovitvena dela so trajala devet let. Vseh štirinajst kapelic so popraviili. Poslikane so s freskami, ki jih je izdelal akademski slikar Franc Krištof. Obnovljeni križev pot ni le lep verski spomenik, ampak ima tudi svojo kulturo-umetniško vrednost, saj je po velikosti kapelic in zanimivi poslikavi sedaj največji križev pot v Sloveniji. Na vrhu griča je cerkev Svetega križa, ki je bila tudi obnovljena.

—o—

Italijanski film »Novi kino Paradiso« režiseria Tornatoreja je osvoil »oskarija« za najboljši tui film. Oskarija za režijo pa ie zmagal Oliver Stone za film »Roman 4. julija«. Kar štiri oskarije pa ie odnesel film »Na sprehodu z Daisy«, ki ga je režiral Beresford.

Po suhi in sončni zimi se je s prvo pomladansko lunino meno tudi pri nas spremenilo vreme. Ohladilo se je, v gorah sneži, v nižjih predelih pa dežuje. Na Primorskem v teh dneh piha močna burja, katere sunki so dosegli tudi 140 km na uro.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Uprizoritev Jančarjeve drame »Zalezujoč Godota« na Dunaju

Drago Jančar je eden najzanimivejših sodobnih slovenskih dramatikov. Njegovo parafrazo »Zalezujoč Godota« na slovito absurdo igrano »Čakajoč na Godota«, ki jo je napisal nedavno umrli Nobelov nagrajenec Samuel Beckett, so lani z uspehom uprizarjali na odru Male drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Štajerska igralka Angelika Lukas-Trabe je avstrijsko-nemško verzijo Jančarjeve igre o fašistoidnem nasilju močnejšega človeka nad šibkejšim pod naslovom »Vis à vis Godovsky« uprizorila najprej v Gradcu z gledališko skupino »Para-Theater«. 11. in 12. januarja je v dunajskem kletnem gledališču »Theater im Konzerthaus« Jančarjevo igro inscenirala na nov način.

Po avstrijskem radiu je Renate Wagner Jančarjevo delo označila za zanimivo, a ne plehko. Scenerija dunajske variante je nadvse neprijetna: črna stena s pločevinastimi vrati, surovo stesana miza z rdečo lučjo, siromašna postelja z odejo, palice za pretepanje, zanka za okoli vrata, kovček, košare, ki jih žrtev prenaša sem in tja, ne da bi vedela zakaj. Če je Beckettova absurda igra »Čakajoč na Godota« metafora za brezupno čakanje na odrešitev v svetu bestialnih ukazovalcev in njihovih hlapčevskih žrtev, potem je Jančar Beckettovo abstraktno-filozofsko podobo svetovnega blodnjaka in zverinjaka, ki je človekovo svobodo zožil do absurda, konkretiziral in napolnil s stalno prisotno tragičnostjo zatiranja šibkejšega in drugačnega človeka. Namesto Beckettovih smešnih in grotesk-nih klovnov Vladimirja in Estragona nastopata v Jančarjevi igri fašistoidni megalomanski divjak Franc, ki je bržkone ušel iz nekega groznega zakotnega kabineta tajne policije, in njegova žrtev Jožef, šibki, ubogi človek, ki je postal predmet absurdnega mučenja človeka po človeku. Takó kot v Beckettovi absurdni igri in podobno kot v manj uspeli dramski groteski »Godot je prišel« srbohrvaškega pisatelja Miodraga Bulatovića, prekinjajo nesmiselno blebetanje, spre-

nevedanje in mučenje glavnih protagonistov nekakšni navidezni dogodki v načinu »Deus ex machina«. Jančarjeva varianta, ki jo je v nemščino odlično prevedel slovenski koroški avtor Fabjan Hafner, je istočasno na zanimiv način dopolnjena z originalno figuro Felicite, takoiimenovane Sreče, ki z večnim simbolom ženske čarovniške moči — metlo, pometa blebetanje obeh glavnih protagonistov v kot, čeprav ga nikoli do konca ne pomete. Svet je namreč začarani blodnjak, norišnica paranoičnih prenapetežev, ki s fašistoidnimi policijskimi ukrepi zalezujejo nedolžne žrtve, ki morajo postati sovražniki, da lahko igra zatiranja drugačnega in šibkejšega človeka traja tudi vnaprej.

Agresivnega policista Franca je na Dunaju na izrazit način oblikovala ženska, igralka Angelika Lukas-Trabe, čeprav njena nekoliko nejasna izgovarjava ne učinkuje najbolje. Zelo prepričljiv je bil Reinhard Nowak v vlogi žrtve Jožefa, medtem ko je Felicito (nemško: Felicitas) zaigrala Elisabeth Schwarzbauer. Timladi, angažirani igralci in gledališčniki so Jančarjeve rituale stalne ogroženosti človeškega v svetu, ki sicer Beckettovi blodni predstavi ne dodaja nečesa bistveno novega, a jo sveže podčrtavajo, predstavili z veliko sproščeno. Pretežno mlado občinstvo, ki je popolnoma napolnilo kletno dvorano, je Jančarjevo dramo spremljalo z velikim zanimanjem. Vsekakor lep dunajski uspeh takó za Jančarja kot tudi za bolečo beckettovsko problematiko ter dokaz, da eksperimentalne, filozofsko in groteskno izrazite igre v primerni obleki tudi danes nagovore javnost.

Naj še povemo, da so na Dunaju skoraj istočasno ustanovili prvo evropsko gledališče za sezone delavce, ki ga vodi v okviru Društva za kulturno združevanje narodov pesnik in dramaturg dunajskega Burgtheatra dr. Tomislav Blažev. 10. januarja so v novih, zelo funkcionalnih prostorih dvojezičnega YU-THEATRA v 6. du-

dalje na 8. strani ■

Pestra številka »Galeba« v veselje malih bralcev

Pred kratkim je izšla 6. številka Galeba. Prva stran, ki jo že na prvi pogled razlikujemo od ostalih zaradi živo oranžne barve, je v celoti posvečena pustu. Iskrivo Bevkovo poezijo o pustu dopolnjuje še ilustracija Marjete Cvetko.

Tone Seliškar je posredoval literarni prispevek z naslovom »Mula v prepad, mula iz prepada«, v kateri ima glavno vlogo priljubljena partizanska mula Liza, Miroslav Košuta pa pesmico z naslovom »Cestni mlinarji«. Mlajšim bralcem je posvečena pravljica z naslovom »Usta od božiča do pusta«, ki jo je napisala Branka Jurca, ilustrirala pa Marjanca Jemec Božič. Prisrčno rusko pripovedko o velikem prijateljstvu med mucko in miško je prevedla Miroslava Leban, ilustrirala pa Marjeta Cvetko.

Kotiček za najmlajše, kjer so najrazličnejše besedne igrice in zanke, pripravlja, kot običajno, Vera Poljšak, svoj prispevek pa je posredovala tudi Kristina Kovačič.

Na srednjih straneh Galeba je, kot ponavadi, lepo ilustriran zemljevid; tokratni tretji in zadnji del je posvečen Trstu in vzhodnemu Krasu. Sledijo zelo pričakovane zgodbe o Čenči, ki jih pripravlja Jože Trobec, v naslednji rubriki »V svetu narave« pa lahko beremo zanimiv znanstveni prispevek z naslovom »V svetu bakterij«, ki ga je pripravila Marinka Pertot. V njem marsikaj izvemo o mikroskopskih živih bitjih, ki s pozitivnim ali negativnim vplivom obdajajo naše življenje.

Kristina Kovačič je pripravila rubriko »Odkod si, pesem, ti doma«, ki je tokrat posvečena beduinski glasbi. Originalno arabsko pesem »Hafti Hindi« dopolnjujejo zelo posrečene ilustracije Vesne Benedetič.

V delovnem kotičku nas Liana Drašček uči razne tiskarske in grafične tehnike, sledi rubrika »Od tu in tam«, ki nam prinaša nekaj aktualnosti.

Izšla je nova številka Mladike

Tudi v novi, dvojni številki 2/3 tržaške revije Mladika odmeva vprašanje o spravi. V Sloveniji je narodna sprava aktualno vprašanje. Številne objave so v zadnjem času razkrile široki javnosti dolgo zamolčevana dejstva o krvavih dejanjih med samo vojno in o povojnih pokolih nasprotnikov režima v Sloveniji. Predsedstvo Slovenije je pred kratkim objavilo svoj dokument o narodni pomiritvi, sledil je še dokument slovenske škofovske konference o potrebi po resnični narodni spravi. Nekje posredno, a vendar v zvezi s temi občutki, je tudi nekaj člankov v omenjeni dvojni številki 2/3 tržaške Mladike. Tu je dolg intervju članice uredništva Zore Tavčar s sociologinjo in pisateljico, doktorico Spomenko Hribar. Gre za razgovor o njenem življenju in delu, o družini in prepričanju. Osrednja točka pa je vsekakor v njenem zavzetju manju za narodno spravo. Zanimivo se bere, kako je kot komunistka, vzgojena v komunistični družini do intervjuja tržaškega pisatelja Borisa Pahorja z Edvardom Kocbekom leta 1977 povsem ignorirala povojne poboje. Iz občutka groze, ki jo je takrat zajel, je prišla do spoznaja, da gre za tragedijo slovenskega naroda, za slovensko nacionalno travmo. Njena ideja narodne sprave je skušala z ljubeznijo zaobjeti ves slovenski narod. Po tem, ko bomo spravili na svetlo vse naše travme, grehe, solze, kri, pravi Spomenka Hribar, moramo počasi in s pieteto zapreti ta del svoje preteklosti. In vsaj poskušati živeti kot občestvo, se pravi kot skupnost bližnjikov, seveda različnih po ideološki in verski pripadnosti, političnih prepričanjih, pa vendarle kot ljudje, ki želimo živeti v skladu z osebnostno vestjo in ki želimo živeti in obstati kot slovenski narod.

V zvezi s spravo je tudi govor, ki je objavljen na uvodnem mestu in ki je bil prebran na Žalah 1. novembra lani, ko je bila komemoracija ob lipi sprave.

V Mladiki je objavljena novela Andreja Arha iz Komna »Victoria Blue«, ki je na 18. literarnem natečaju Mladike prejela drugo nagrado. Fotografija na naslovni strani, »Brez obzornice«, pa je delo Maše Bandelj, ki je prejela odkupno nagrado na fotografskem natečaju.

Literarne prispevke objavljajo še Vladimir Kos, Bruna Pertot in mlajši avtorji v Mladinski prilogi RAST, ki je zdaj dosegla 54. številko. Spomini Milana Guština na internacijo med vojno so tokrat objavljeni v desetem nadaljevanju.

Tu so še rubrika Antena, priloga Svetniki v slovenskem imenoslovju, ki jo pripravlja Pavle Merkù, članek o šolski problematiki, rubrika Zamejska in zdomska literatura, v kateri prof. Martin Jevnikar predstavlja knjige Zore Tavčar »Ob kresu življenja«, Zorka Simčiča »Trije muzikantje ali povratek Lepe Vide« in Marije Mislej »Žarišča«, rubrika Ocene s članki Magde Jevnikar, Tomaža Simčiča in Leona Marca, Čuk na Obelisku ter zabavna rubrika Za smeh in dobro voljo.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Hermann Broch

POVEST SLUŽKINJE ZERLINE

Izvajava Bogdana Bratuž

V soboto, 31. marca ob 20.30 v Kulturnem domu na COLU

Kmečki turizem ima zagotovljeno prihodnost

Kmečki turizem je dejavnost, ki vse bolj zanima tudi naše kmete. Možnosti razvoja te dejavnosti so precejšnje, saj živimo v krajih, ki poleg naravnih zanimivosti in morja lahko nudijo tudi raznoliko kmečko dejavnost, kar vse bolj zanima meščane in ljudi, ki so željni aktivnega počitka s fizičnim delom. Vse bolj se tudi večja števila ljubiteljev konjskih športov

Pred kratkim so bili objavljeni statistični podatki o agriturizmu v Italiji. Na osnovi objavljenih rezultatov je razvidno, da vrednost teh turističnih storitev narašča vsako leto za 15 odstotkov in tudi napovedi za letošnje leto so obetavne. V Italiji se je kakih 6500 kmetijskih podjetij odločilo za to dejavnost. Skupno razpolagajo z več kot 70 tisoč postelj. To ponudbo zaenkrat izkorišča okoli 800 domačih in 80 tisoč tujih gostov. Zlasti se razvijajo tista podjetja, ki nudijo bogato izbiro na področju konjskih športov. Možnosti za razvoj pa so še velike. Dovolj je, da te podatke primerjamo z drugimi evropskimi državami. V Veliki Britaniji imajo 100 tisoč postelj, v Zahodni Nemčiji kmečki turizem razpolaga s 120 tisoč posteljami, francoski podjetniki na tem polju pa s 180 tisoč posteljami. Zanimivo je, da je vodilna država na področju teh ponudb sosednja Avstrija, ki razpolaga s 300 tisoč posteljami.

Zanimivi podatki o stanju kmetijstva na Tržaškem

Skupina strokovnjakov tržaške univerze je izdelala obsežen razvojni načrt za dejavnosti na področju kmetijstva in gozdarstva ter zaščite naravnega okolja na Tržaškem. Študijo, ki je izšla lani, je naročila tržaška pokrajinska uprava in predstavlja pomemben priložnik za razumevanje sedanjega stanja v kmetijstvu na Tržaškem, kar seveda omogoča tudi upravnim organom, da lahko učinkoviteje skrbijo za to dejavnost.

V študiji je vrsta zanimivih podatkov, ki lahko zanimajo tudi širšo javnost. Izvedenci oddelka za ekonomijo, tržna vprašanja, naravnih dobrin in proizvodnje tržaškega vseučilišča so orisali stanje v kmetijstvu, kot ustreza rezultatu primerjave statističnih podatkov, zbranih leta 1970 in leta 1982. Na podlagi štetja v kmetijstvu iz leta 1982 so ugotovili, da je v vsej pokrajini 2.224 kmetijskih podjetij s skupno površino nekaj več kot 8 tisoč hektarov zemlje. Povprečna velikost kmetij komaj prekaša 3 hektare in pol, kar dokazuje razcepljenost kmetijske lastnine. Od teh 2.224 kmetij je kar 85 odstotkov kmetij z manj kot 5 hektarov obdelovalne zemlje, od teh pa ima 60 odstotkov manj kot en hektar površine. Samo 31 kmetij v tržaški pokrajini ima več kot 20 hektarov zemlje, od teh pa samo 7 razpolaga s 50 ali več hektari obdelovalne zemlje. Od leta 1970

se je število kmetij zmanjšalo za 27 odstotkov, njihova površina pa za 34 odstotkov.

Za kmetijstvo na Tržaškem je značilno, da se pretežno posveča specializiranim kulturam in intenzivnemu gojenju tako v vrtnarstvu kot v cvetličarstvu. Ti dve panogi zagotavljata zadovoljive dohodke. Za številne kmetije na Tržaškem je značilno tudi dejstvo, da pri hiši mnogi delajo tudi v nekmetijskem sektorju in je le ena oseba na kmetiji formalno obdelovalka zemlje. Po definiciji bi torej za kmetijstvo na Tržaškem veljalo, da je tipično za področja, ki so blizu večjim mestom in da je to poljedelstvo namenjeno neposredni uporabi mestnega prebivalstva.

—o—

V trenutku, ko pišemo, niso še znani dokončni rezultati nedeljskih volitev na Madžarskem. Jasno je, da je Demokratični forum dosegel največ glasov in da mu sledi koalicija Svobodnih demokratov. Stranka malih zemljiških posestnikov pa je baje za dober odstotek presegla Socialistično stranko (bivšo komunistično partijo). Medtem se je zaradi neučinkovitosti osrednjega volilnega urada razvnela huda polemika. Vprašanje je celo, ali bo madžarskim oblastem uspelo do 8. aprila pripraviti drugi krog volitev, ki bodo lahko dokončno pokazale kakšno je razmerje sil

VILI STEGU

Edi, šla bova domov...

IV.

Pozneje se je vrnil h Gizeli in čedalje redkeje prihajal domov. Veliko je študiral in pri tem zanemarjal vse ostalo. Po nekem izpitu je prišel bratov telegram, da je mati slaba. Dom je našel v velikem neredu. Mati je ležala v mali izbi zraven kuhinje. Ko je videl njen uveli obraz, je vedel, da bo kmalu ugasnila. S potrpljenjem se je lotil pospravljanja in čiščenja. Vse tiste noči ni skoraj nič spal. Bedel je ob materi. Veliko ni mogla govoriti, a kolikor je govorila, so bila to vprašanja o njegovem študiju in o vseh nepomembnih drobnih stvareh. Njegove vere se ni nikoli dotaknila čenrav je vedel, da ima to vedno v mislih. Ko je čutila, da že ugaša, si je želela duhovnika. Bojan je sam odšel v župnišče in se vrnil z župnikom in ministrantom. Ko sta ostala zvečer sama, ga je mati prišla za roko. Čutil je, da ji roka trepeče. Dolgo je molčala. Pogled je imela uprt v staro razpelo, ki je viselo na zidu. Bojan je vedel, kaj želi; zavedal se je, da ima mati edino željo, da bi mu lahko dala delček svoje vere, svojega mira. Niti sedaj ni spregovorila o tem. Njeno željo je močnejše čutil, kot bi jo dojel preko njenih besed. V znak razumevanja ji je stisnil roko.

»Bojan, kdaj pa kdaj, se vrni sem gor.« Govorila je težko in v presledkih. S trpljenjem smo zgradili ta dom ... Grapi smo iztrgali, kar se je dalo, ona pa nam je iz-

pila kri.« Potem je dolgo molčala. »Tu boš vedno imel zatočišče. Sem uničujoči viharji ne sežejo. — Kdaj pa kdaj poskrbi za moje rože. Marjan bo verjetno pozabil nanje.«

Bila je že do kraja izčrpana.

»Pokliči Marjana,« je rekla komaj slišno.

Ko je vstopil, se je vsedel k njej. Skupaj so bili vsi trije ... Marjan se je spomnil in prižgal veliko svečo, ki jo je našel v materini omari. Mati se je s koščeno roko oprijela sveče, z drugo pa iskala Bojanovo roko in nepremično zrla v razpelo. Bojana je spreletelo. Začutil je, da izoblija zadnje oboro, ki jo je imel v življenju, zaželel si je materino vero. Šele sedaj je zaslutil, v čem je bila tolika materina moč. Gledal je njen negibni obraz. Spreletel ga je rahel smehljač. Ustnice so se premaknile, zazdelo se mu je, da so spregovorile njegovo ime. Materina roka je otrpnila. Spoznal je, da je umrla. Zaprl ji je oči in onemogel udaril z glavo ob rob postelje. Zvečer so prišli sosede, on pa je pobegnil ven in hodil po gozdu, do sončnega vzhoda.

Pogreb je bil na nedeljo. Bilo je veliko ljudi in veliko cvetja. Začutil se je, kje Grapa premore toliko ljudi in cvetja. Mater so imeli vaščani radi.

Cerkev je bila polna. Ob pogledu na množico, ki je mrmraje molila, se je spomnil Svete gore. Bil je tam z očetom, ko je

bil še čisto majhen. Matere ni bilo z nim, doma je morala paziti in oskrbovati živino. Pozneje si je velikokrat zaželela, da bi poromala tja gor, pa ji to ni bilo naklonjeno. Danes mu je bilo žal ... Vedel je, da je mati zelo malo odhajala z doma. Zrastla je v tej Grapi, rodila dva otroka, potrošila svoje moči s prenašanjem košev noh teh strminah in tu je doživela svoj konec, med sebi enakimi ... Graba jo je za vedno sprejela vase in ji nudila svoj mir, odkupljen s krvjo in znojem ...

Po pogrebu se je vračal domov zelo malo. Brat se je najprej zanemarljivo ronival in končno ustvaril družino. Poročil se je tudi Bojan. Zdelo se mu je, da ima edini izhod poroko z Gizelo. A že po prvih mesecih se je kesal. Gizela ga ni nikoli razumela, zblížalo ju ni niti rojstvo otroka. Počasi se je zanemarljivo in na skrivnem ponival. Tako je lažje prenašal nerazumevanja in družinske neveselosti ... Gizela je imela vse polno predsodkov. Nikoli se ni mogla sprijazniti z njegovim israhelkim poklicem. Da bi ji s svojo ljubeznijo uničil vse tiste malenkostne predsodke, ni zmožgel. Preveč mu je bila tuja ...

V.

Zbudilo ga je jutranje sonce. Bil je hvaležen ljudem, da ga niso budili. Zunaj je bilo pozno poletje. Slišal je zvon in se spomnil, da je nedelja. Vzpenjal se je iz Grape. V mislih je imel prejšnji dan — obisk pri Majdinem očetju in Majdin slučaj.

Ko je Majda zaradi nesrečne ljubezni končala pod vlakom, se nihče ni upal ob-

Edi, šla bova domov...

■ nadaljevanje s 7. strani

vestiti Majdinega očeta. Hoteli so mu poslati telegram, pa se je Bojan uprl in se sam odpravil na njen dom. Bila sta dolgoletna sodelavca in bila sta tudi navezana drug na drugega. Oba sta prišla iz Grap in propadala, vsak po svoje, v mestnem vrvežu.

Sivolasemu možu je razlagal, da je Majda mrtva in da so jo pokopali v Ljubljani. Starčev obraz je otrpnil, nekaj časa je bil negiben in pozneje sta se prikazali dve debeli solzi. Nejeverno ga je pogledal in rekel: »Pravite, da je mrtva?« Glas se mu je tresel. »Je bila bolna?« Bojan je molčal. Starca je spreletela slutnja. »Povejte, kaj se ji je zgodilo!« Zasmilil se mu je. »Povejte, vse bom lahko prenesel. Ne bo zadnjič, da me bo nekaj prizadelo.« Vse mu je počasi povedal. Starčev obraz je ostal negiben, le uvele ustnice so se narahlo razpele ...

»Ubogi otrok,« je spregovoril. Dolgo je strmel skozi edino zamazano okno. »Morali bi me obvestiti in jo pripeljati sem.« je očitačoče zamrmral. »Bali smo se, da bi vas strlo!« »Potrlo! A strlo ne! Vedel bi, da truplo edinega otroka počiva v domači grudi. Vsako nedeljo bi ji nosil cvetja na grob. — Niti tega mi niste privoščili ...«

Zgrabil ga je krčevit jok in stresal njegovo slabotno telo ...

VI.

Zadnji vlak je odpeljal z zapuščene postaje. Bojan je bil edini potnik. »Domov pojdem!« Po vsem telesu ga je obšlo mehko občutje.

»Edi bo šel z njim. Pokazal mu bom staro bajto in gole Grape, ki stoletja žrejo človeška življenja. Žrejo, a jih ohranjajo zdrava ... Za vse svete bova šla in mimo grede nabrala jesensko cvetje za materin grob ...

Edi, šla bova domov ...«

KONEC

Ssk O ZBORU IZVOLJENIH PREDSTAVNIKOV

■ nadaljevanje s 4. strani

dreotti odgovoril Slovenski skupnosti glede Maccanicovega zaščitnega osnutka. Kljub zagotovitvi, da se bo dalo besedilo še izboljšati, so v pismu predsednika vlade nekatera nesprejemljiva stališča, ki jih je Ssk zavrnila.

Na seji so udeleženci z obžalovanjem ugotovili, da je v Avstriji prišlo do zapletov, ki onemogočajo, da bi poslanec Karel Smolle kot predsednik Koroške enotne liste in zastopnik manjšin v Avstriji znova kandidiral pri »zelenih« na oktobrskih parlamentarnih volitvah. Žal je prišlo do zapletov tudi po krivdi levega tabora koroških Slovencev, tako da je zdaj resna nevarnost, da manjšina izgubi edinega parlamentarnega zastopnika, ki ga je uspela izvoliti v zadnjih 70 letih.

Slovenska skupnost je nadalje obsodila ponovno odložitev razprave v deželnem svetu glede zahteve domačinov iz Sovodenj in Štandreža, da se zapre tamkajšnji upepeljevalnik.

UPRIZORITEV JANČARJEVE DRAME »ZALEZUJOČ GODOTA« NA DUNAJU

■ nadaljevanje s 6. strani

najskem okraju uprizorili igro iz življenja sezonskih delavcev. Napisal jo je na Dunaju živeči Miša Dimitrijevič v srbohrvaščini pod naslovom »Orli z zlomljenimi krili«. Avtor, ki je tudi igralec in je nastopil v televizijski nadaljevanki o Vuku Karadžiću, je sam doživel usodo delavca na tujem. Prikazuje ljudi, ki so izpostavljeni različnim pritiskom tujine in izkoriščanju svojih šefov, medtem ko sanjajo, kako se bodo s kapitalom srečni vrnili v domači kraj. Gledališče, v katerem deluje več idealistov, že pripravlja nove načrte.

Lev Detela

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

SKUPINA ZA OBRAMBO OKOLJA TRST

VABILO

Skupina za obrambo okolja iz Trsta vabi kulturne ustanove, naravovarstvenike, politična gibanja in stranke ter vse tiste, ki so na problem zaščite okolja posebno občutljivi, na proslavljanje prve obletnice poimenovanja zemljišča T8 - Bazovica po Chicu Mendesu.

Sestali se bomo v soboto, 31.3.1990, ob 16. uri na zemljišču za javno uporabo T8 pri Bazovici ob taboru naravovarstvenega zborovanja.

Martin Breclj poudaril...

■ nadaljevanje s 3. strani

no tudi v resničnem interesu oblasti, v kolikor se res zavzemajo za skupno dobrobit. Kajti jasno je, da ne bomo delali v interes drugih, če bomo delali proti našim interesom, da ne bomo večali pravic drugih, če bomo dopustili kratkotrajnosti naših, a da ne moremo niti zahtevati pravičnosti in demokratičnosti od drugih, če ju ne zahtevamo od nas samih. Prav zato mislim in upam, da je to zborovanje v Špetru le prvo in ne tudi zadnje, na katerem se srečamo.

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Natalia Ginzburg

INTERVJU

Režija Boris Kobal

V petek, 30. t.m. ob 20.30 — Abonma red A premiera

v soboto, 31. t.m. ob 20.30 — Abonma red B in red F

v nedeljo, 1. aprila ob 16.00 — Abonma red C in red G

v Kulturnem domu v TRSTU

Ponovitvi:

v torek, 3. aprila ob 20.30 v Kulturnem domu v PROSEKU

v sredo, 4. aprila ob 20.30 v Prosvetnem domu v OPČINAH

CORRADO BELCI

Dva nasprotujoča si strahova

Prevedel D. L.

III.

Takšno operacijo sem orisal pokrajinskemu odboru Krščanske demokracije, da bi jo odobril in me pooblastil, naj idejo o skupni listi s Slovensko skupnostjo (gre za pomoto, saj Ssk tedaj še ni bilo; mišljena je očitno Slovenska demokratska zveza, op. ur.) v devinsko-nabrežinski občini. Seja je trajala zelo dolgo in razprava je bila zelo živahna. Odločno proti moji zamisli je bil inž. Gianni Bartoli, bivši tržaški župan. Kot izrazit politik je Bartoli pri svojem nasprotovanju moji zamisli navajal negativne posledice, ki bi jih zavezništvo med Krščansko demokracijo in Slovenci iz Devina-Nabrežine imelo med prebivalstvom Trsta. Z uresničitvijo takšne zamisli, bi misovska stranka — je poudarjal Bartoli — odvzela Krščanski demokraciji dober del volivcev v mestnem sredi-

šču, Slovenci sami pa takega zavezništva ne bi niti sprejeli. Mi bi pa imeli škodo in se hkrati osmešili. Bartolijevi argumenti so bili krepki, sam pa sem čutil, da je bil molk tudi številnih pripadnikov strankine večine bolj izraz solidarnosti v struji kot znak pravega, resničnega prepričanja. Čutil sem, kakšne praske je povzročalo Bartolijevo nasprotovanje, ki je bilo sicer nekoliko patetično in v napovedih celo apokaliptično, a ki nikakor ni bilo neutemeljeno. Kljub temu sem vztrajal pri svojem stališču in poudarjal, da moramo krščanski demokrati prevzeti pobudo, da nam pritičeta čast in dolžnost nuditi Trstu perspektivo, osnovano na novi prihodnosti in ne na strahu iz preteklosti. Demokratični Slovenci se bodo nato morali izreči o tem predlogu, povedati, ali se strinjajo ali ne.

Da bi laže dobil privoljenje, sem izvajanja posladkal z obvezo, da bo vse ostalo strogo zaupno in da bo zamisel postala javna v trenutku, ko jo bo sprejela slovenska stran. Pokrajinski odbor je nato odobril predlog, nekaj dni kasneje pa sem se v palači Diana (glavnem sedežu KD v Trstu, op. ur.) sestel z odvetnikom Josipom Agnelettom, voditeljem Slovenske demokratske zveze. Agneletto je bil eden vodilnih mojih predstavnikov liberalnega krila slovenske manjšine, intelektualcec Bartolijeve generacije, silno olikanega vedenja in premišljenega ter jasnega izražanja. Orisal sem mu pomen svojega predloga in omenil težave, ki sem jih moral premagati za dosego tako važnega rezultata, ki je pomenil pravi pravcati preobrat v odnosih med obema narodnostima. Zaigral sem tudi na protikomunistično karto, ki je omogočala lajšati bolečine morebitnih udarcev, prejetih od obeh nacionalizmov. Agneletto je poslušal z držo, ki je odražala veliko spoštovanje in hkrati veliko začudenje. Takšna njegova drža se ves čas mojih izvajanj ni spremenila niti za hip.

(Dalje)